

1 травня в 142 країнах світу відзначають День міжнародної солідарності трудящих.

Походження Дня солідарності трудящих пов'язане з подією, яка сталася 1 травня 1886 року у Сполучених Штатах Америки. Американські робітники організували страйк, висунувши вимогу 8-годинного робочого дня. Страйк і супутня демонстрація закінчилися кровопролитним зіткненням з поліцією. При розгоні такої демонстрації в Чикаго 4 травня 1886 року загинуло шестеро демонстрантів. Наступного дня у ході масових виступів протесту проти жорстоких дій поліції внаслідок вибуху кинutoї невідомим бомби було вбито вісьмох поліцейських, поранено щонайменше 50, у перестрілці, що сталася за цим, було поранено щонайменше чотирьох робітників (за деякими даними, до п'ятдесяти убитих і поранених), кілька десятків осіб дістали поранення.

За звинуваченням в організації вибуху восьмеро робітників були засуджені до повішення. За пропозицією американських робітників, які намітили свій страйк на 1 травня 1890 року

саме в пам'ять про страчених, Паризький конгрес II Інтернаціоналу (липень 1889) оголосив 1 травня 1890 року Днем солідарності робітників усього світу і запропонував відзначити його демонстраціями з вимогою 8-годинного робочого дня та іншими соціальними вимогами.

Вперше День міжнародної солідарності трудящих було відзначено у 1890 року в Австро-Угорщині, Бельгії, Німеччині, Данії, Іспанії, Італії, США, Норвегії, Франції, Швеції і деяких інших країнах.

На українських землях свято Першотравня вперше відзначилося як і в інших країнах в 1890 р. зборами й демонстраціями пролетаріату Львова та інших західноукраїнських міст.

23 березня 1890 р. відбулися збори робітників Львова, на яких йшлося про підготовку до першотравневого свята. Було обрано організаційний комітет у складі 50 чоловік, який накреслив програму свята і заздалегідь оголосив порядок його проведення. Але австрійська влада намагалася перешкодити святкуванню робітників. 22 квітня 1890 р. в місті були розклеєні оголошення, які суворо попереджали робітників, що участь в святкуванні буде мати згубні наслідки для них та їх сімей.

Незважаючи на оголошення, вранці 1 травня 1890 р. натовп святково одягнених робітників різних професій зібрався біля міської ратуші ще за годину до призначеного часу. У двір ратуші робітників пропускали члени підготовчого комітету. Коли годинник на ратуші пробив десяту ранку, великий двір був переповнений, навіть вікна триповерхової будівлі і пожежні драбини були заповнені. У дворі на підвищенні були встановлені трибуна і столи для кореспондентів. Святкові збори розпочав керівник підготовчого комітету, друкар, поляк Антін Маньковський. Він відзначив, що першотравнєве свято відкриває нову сторінку в боротьбі трудящих, об'єднує робітників і надихає їх на тривалу і солідарну працю для покращення економічного і політичного становища. За його пропозицією головою урочистих зборів обрали друкаря і редактора робітничої газети "Праці" Йосипа Данилюка, який в 1889 р. був делегатом Установчого конгресу II Інтернаціоналу.

Робітники у своїх виступах поряд з економічними вимогами (8-годинний робочий день, заборона нічної праці для жінок) висували і політичні (загальне, пряме і таємне голосування на виборах). Було вирішено створити загальне робітниче товариство для

допомоги безробітним. В кінці зборів були зачитані вітальні телеграми від робітників Кракова.

Також на західноукраїнських землях Першотравень 1890 р. відзначили робітники Бориславського нафтового басейну.

На українських землях, які були під владою Російської імперії найпоширенішою формою святкування 1 травня були маївки. Вони проводилися за містом, у лісі, і мали характер конспіративних зібрань, на яких читали прокламації, листівки, виголошувались промови, обговорювались актуальні економічні й політичні питання. Невід'ємною частиною маївок були революційні пісні "Марсельєза", "Варшав'янка", "Заповіт" Шевченка.

Місце першотравневого збору завжди трималося в таємниці, про нього знали тільки довірені особи. З метою конспірації, щоб дезорієнтувати поліцію, робітники брали з собою кошики з їжею, пивом, начебто на недільну прогулянку.

Перші маївки київських робітників відбулися в 1894-1895 рр. Робітники святкували першотравнєве свято в Кадетському гаю. З Києва травневі листівки пішли в Тарашу, Черкаси, Бобринськ, Кременчук, Фастів, Полтаву. В Маріуполі припинив роботу мартенівський цех, на донецькій гамарні почалися заворушення, в Катеринославі робітники самі написали і поширили відозви.

Нове свято концентрувало національні звичаї і традиції, робило значний внесок у формування нових рис побуту селянства й інтелігенції. Зокрема, у відзначення Першотравня включалися селяни. На західноукраїнських землях ініціаторами спільних виступів селян з робітниками були Іван Франко та Михайло Павлик. У 1894 р. в першотравневому святі, незважаючи на переслідування властей, разом з робітниками брали участь галицькі селяни в Станіславі (Івано-Франківськ), Коломиї, Отині. Показово, що у виступах на пролетарських святах селянські промовці говорили не лише про своє важке життя, але і про необхідність союзу з робітниками.

До кінця 90-х років XIX ст. робітничий рух міцніє, він охоплює майже всі українські землі. Це позначилося на характері святкування Дня міжнародної солідарності трудящих. Період таємних конспіративних масовок за змістом, в лісі, закінчується. На зміну йому

приходить час відкритих демонстрацій, масових страйків, прямих сутичок з поліцією. Поряд з економічними, специфічними для тієї чи іншої галузі виробництва, почали висуватися економічні й політичні гасла, серед яких була вимога про відзначення пролетарських свят. Так, під час масового страйку столярів Львова у 1896 р. поряд з іншими вимогами робітники наполягали визнати Першотравень пролетарським святом і вважати його вихідним днем.

Перша масова політична демонстрація на українських землях відбулася 1 травня 1900 р. в Харкові. За спогадами одного з її активних учасників і організаторів: "Святу передувала велика підготовча робота. "Перед Першим травнем, провели декілька масовок. Перша масовка відбулась в Малий Данилівці на початку квітня. Було 12-15 чоловік. Вирішили провести другу, більшу масовку і покликали "стариків". Ця друга масовка відбулася за два чи три дні до 1 травня, а потім "старики" розповідали про поневіряння нашого брата по вітчизняних заводах і фабриках. Після промов заспівали "Укажи мне такую обитель". Цієї сцени я ніколи не забуду. Можна сказати, що наступні історичні події не дали нам, тоді зовсім юним, такого імпульсу до майбутньої роботи, як ті сльози, що текли з очей стариків під час цього співу. Так, тоді нам стало ясно, що Першотравень - якщо не завтра, то через рік, але обов'язково буде, - тому що робітники до прийняття його давно готові і потрібні лише віддані вожаки, котрі б повели до нього робітничі маси"

Святкування почалося о п'ятій годині ранку страйком робітників паровозних майстерень. До них приєдналися ковальський і

ливарний цехи та модельна майстерня.

З лозунгами "Хай живе 1 Травня! Хай живе восьмигодинний робочий день! Кидайте роботу!" робітники рушили на Ващенківську леваду. Тут хором заспівали "Дубинушку", "Заповіт" Т. Шевченка, "Марсельезу" і на списі підняли червоний прапор. Потім усі разом вирушили до міста, але на Кузинській вулиці їх зупинили війська. Відбулася сутичка, внаслідок якої 108 чоловік були заарештовані і відправлені до Харківської пересильної тюрми. Учасники демонстрації, що уникли арешту, намагалися з'єднатися з робітниками паровозобудівельного заводу та інших підприємств.

Близько дев'ятої години робітники паровозобудівельного заводу припинили роботу і вийшли з червоними прапорами на демонстрацію [9, с. 164]. При їх наближенні на заводі Бельгійського товариства Тельферіх-Саде" робітники припинили свою роботу. Демонстранти, зустрівши вигуками "Ура!" робітників, що приєдналися до них, пішли на Кінну площу, де відбувся багатотисячний мітинг. Проти них були кинуті війська і поліція, які під час сутички заарештували ще 84 чоловіки. Решта робітників влаштувала сходку в університетському саду, а о п'ятій годині вечора трьохтисячний натовп зібрався біля тюрми, вимагаючи звільнити арештованих. Влада змушена була виконати вимогу

робітників. Заворушення, перекидаючись з одного заводу на інший, не припинялися аж до 10 травня. Всього у травневих подіях 1900 р. в Харкові взяло участь близько 10 тисяч чоловік. Таким чином в українських робітників з'явилася нова революційна традиція - масова політична демонстрація.

Таким чином, нове свято - 1 травня, з'являється в Україні наприкінці XIX ст., як і у більшості західноєвропейських країн. Святкування Першотравня на українських землях проходить певну еволюцію від конспіративних маївок до відкритих демонстрацій та масових страйків. Його особливістю було те, що поряд з традиційними нормами святкування воно містило національний компонент в українському контексті.

Сьогодні це свято відзначають у 142 країнах і територіях світу 1 травня, або в перший понеділок травня. Для низки країн традиція збирати людей під прапори профспілок ще збереглася, але в більшості держав це все ж не політичне свято, а саме День праці, яскраве весняне свято, коли організовуються народні гуляння, виступи артистів, ярмарки, мирні ходи і безліч розважальних заходів. А для когось це просто ще один вихідний, протягом якого можна просто відпочити або провести час із сім'єю.

Свято 1 Травня історично стало способом публічного проголошення соціальних вимог робочого класу, днем солідарності усіх, хто готовий виходити на демонстрації, щоб заявити про свої права та потреби.